

Sprawa C-241/22**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

6 kwietnia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Hoge Raad der Nederlanden (Niderlandy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

5 kwietnia 2022 r.

Strona skarżąca:

Advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

Przedmiot postępowania głównego

Advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden (rzecznik generalny przy niderlandzkim sądzie najwyższym) wniósł skargę kasacyjną w interesie publicznym od orzeczenia rechtbank Gelderland (sądu rejonowego w Gelderland), w którym sąd ten na skutek środka odwoławczego wniesionego przez officier van justitie (prokuratora) uchylił orzeczenie rechter-commissaris (sędziego nadzorującego postępowanie przygotowawcze) – oddalające wniosek officier van justitie o zezwolenie mu na uzyskanie danych historycznych – i uwzględnił wniosek prokuratora.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Postanowienie odsyłające zostało wydane na podstawie art. 267 akapit pierwszy lit. b) TFUE i dotyczy zakresu zastosowania dyrektywy 2002/58 oraz wykładni pojęć „poważne przestępstwa” i „poważna przestępczość”, a także możliwości udostępnienia organom publicznym danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (innych niż dane umożliwiające jedynie identyfikację).

Pytania prejudycjalne

1. Czy środki ustawodawcze dotyczące udzielania organom publicznym dostępu do danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (z uwzględnieniem danych umożliwiających identyfikację) w związku z zapobieganiem, dochodzeniem, wykrywaniem i karaniem przestępstw kryminalnych mieszczą się w zakresie zastosowania dyrektywy 2002/58/WE, w sytuacji, gdy chodzi o udzielenie dostępu do danych, które nie są przechowywane na podstawie środków ustawodawczych w rozumieniu art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE, lecz które są przechowywane przez dostawcę na innej podstawie?

2. a) Czy pojęcia [...] „poważnych przestępstw” i „poważnej przestępczości” [użyte w wyrokach przywołanych w postanowieniu odsyłającym] stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii, czy też nadanie znaczenia tym pojęciom należy również do właściwych instytucji państw członkowskich?

b) Jeżeli są to autonomiczne pojęcia prawa Unii, to w jaki sposób należy ustalać, czy mamy do czynienia z „poważnym przestępstwem” lub „poważną przestępczością”?

3. Czy udzielenie organom publicznym dostępu do danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (innych niż dane umożliwiające jedynie identyfikację) w związku z zapobieganiem, dochodzeniem, wykrywaniem i karaniem przestępstw kryminalnych może nastąpić na podstawie dyrektywy 2002/58/WE, jeżeli nie chodzi o poważne przestępstwa lub poważną przestępczość, a mianowicie, jeżeli w danym konkretnym przypadku udzielenie dostępu do tych danych – jak można przypuszczać – będzie wiązało się jedynie z pomniejszym naruszeniem w szczególności prawa do ochrony życia prywatnego użytkownika w rozumieniu art. 2 ust. b) dyrektywy 2002/58/WE?

Powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywa o prywatności i łączności elektronicznej), artykuły 1, 2, 3, 5, 6, 9 i 15 ust. 1

Dyrektywa 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności oraz zmieniająca dyrektywę 2002/58/WE

Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi

Powołane orzecznictwo Trybunału

Wyrok z dnia 2 października 2018 r., Ministerio Fiscal, C-207/16;

Wyrok z dnia 2 marca 2021 r., Prokuratuur, C-746/18;

Wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Tele2 Sverige/Watson i in., C-203/15 i C-698/15;

Wyrok z dnia 6 października 2020 r., La Quadrature du Net i in., C-511/18, C-512/18 i C-520/18

Wyrok z dnia 8 kwietnia 2014 r., Digital Rights Ireland i in., C-293/12 i C-594/12;

Wyrok ETPCz z dnia 4 grudnia 2015 r., Zakharov przeciwko Rosji (CE:ECHR:2015:1204JUD004714306)

Powołane przepisy prawa krajowego

Wetboek van Strafvordering (kodeks postępowania karnego), artykuły 67 ust. 1, 126bb, 126cc ust. 1, 2 i 3, art. 126dd ust. 1, 126n, 126na, 126ng, 126ni, 126u, 126ua, 126ug, 126ui, 126zh, 126zi, 126zja, 126zo, 126zh, 138g, 138h i 149b

Besluit van 3 augustus 2004 houdende aanwijzing van de gegevens over een gebruiker en het telecommunicatie-verkeer met betrekking tot die gebruiker die van een aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of een openbare telecommunicatiedienst kunnen worden gevorderd (dekret z dnia 3 sierpnia 2004 r. określający dane dotyczące użytkownika i ruchu telekomunikacyjnego związanego z tym użytkownikiem, które mogą być wymagane od dostawcy publicznej sieci lub publicznej usługi łączności elektronicznej), artykuły 1 i 2

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 W dniu 10 września 2021 r. officier van justitie wystąpił do rechter-commissaris o zezwolenie na uzyskanie danych historycznych/przyszłych dotyczących użytkownika usługi łączności oraz jego połączeń telekomunikacyjnych z niderlandzkim numerem telefonu komórkowego w okresie od 9 do 12 sierpnia 2021 r.
- 2 Orzeczeniem z dnia 15 września 2021 r. rechter-commissaris oddalił wniosek.
- 3 W dniu 16 września 2021 r. officier van justitie wniósł środek odwoławczy do rechtbank Gelderland.
- 4 Następnie raadkamer van de rechtbank Gelderland (wydział rozpoznający wnioski w toku postępowania przygotowawczego sądu rejonowego w Gelderland) uchylił orzeczenie rechter-commissaris i uwzględnił wniosek officier van justitie.

Zarzut kasacyjny

- 5 Advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden wniósł skargę kasacyjną w interesie publicznym od orzeczenia raadkamer van de rechtbank Gelderland. Zdaniem advocaat-generaal powodem złożenia skargi kasacyjnej jest niejasność, która powstała w praktyce w zakresie warunków, pod jakimi officier van justitie może żądać ujawnienia danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji użytkownika usługi łączności. W szczególności chodzi o to, jakie wymogi wynikają z dyrektywy 2002/58/WE dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej oraz z orzecznictwa Trybunału dotyczącego tej dyrektywy.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 6 Dyrektywa 2002/58/WE ustanawia zasady dotyczące udzielania i przechowywania przez dostawców usług łączności elektronicznej danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji oraz danych umożliwiających identyfikację. Artykuł 15 ust. 1 tej dyrektywy dotyczy środków ustawodawczych, które państwa członkowskie mogą uchwalić w celu przechowywania danych przez określony czas w związku z zapobieganiem, dochodzeniem, wykrywaniem i karaniem przestępstw kryminalnych.
- 7 Wetboek van Strafvordering nie przewiduje ogólnego obowiązku przechowywania danych przez dostawców usług łączności telekomunikacyjnej. Przepisy dotyczące (ogólnych) okresów przechowywania danych, ustanowione w Telecommunicatiewet (ustawie o telekomunikacji) w celu zwalczania przestępczości, nie zostały zastosowane przez sąd w związku ze stwierdzeniem nieważności dyrektywy w sprawie zatrzymywania danych (dyrektywa 2006/24/WE, wyrok Digital Rights Ireland i in. C-293/12 i C-594/12). Przyznane w Wetboek van Strafvordering uprawnienie do żądania danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji oraz danych umożliwiających identyfikację zostało zatem zastosowane w odniesieniu do danych, które zostały zebrane i były przechowywane na innej podstawie, niż te niepodlegające stosowaniu przepisy prawne (na przykład na podstawie zapisów umowy).
- 8 Z uwagi na odstępienie od stosowania szeregu przepisów Telecommunicatiewet, dla sądu odsyłającego istotne jest ustalenie, czy rozważania Trybunału dotyczące zasady proporcjonalności w kontekście dostępu do danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (jak również do danych umożliwiających identyfikację) poczynione w wyrokach Prokuratuur, C-746/18, Tele2Sverige i Watson, C-203/15 i C-698/15, La Quadrature du Net i in. C-511/18, C-512/18 i C-520/18 oraz Ministerio Fiscal, C-207/16 odnoszą się jedynie do danych przechowywanych na podstawie środków ustawodawczych ustanowionych przez państwo członkowskie na podstawie art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE, czy również do danych przechowywanych na innej podstawie, na przykład na podstawie zapisów umowy.

- 9 Mając na uwadze cele dyrektywy 2002/58/WE, treść art. 5 tej dyrektywy, z której wywnioskować można, że środki ustawodawcze mogą dotyczyć również uzyskiwania dostępu do danych o ruchu oraz sformułowanie użyte przez Trybunał w punkcie 113 wyroku *Tele2Sverige i Watson* (C-203/15 i C-698/15), a mianowicie, że warunki dostępu do przechowywanych danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji nie są zależne od „zakresu obowiązku zatrzymywania danych nałożonego na dostawców usług łączności elektronicznej”, sąd odsyłający jest zdania, że orzecznictwo Trybunału, o którym mowa powyżej, w zakresie, w jakim dotyczy udzielania dostępu do tych danych, ma zastosowanie również do danych, które są przechowywane na innej podstawie, niż środki ustawodawcze, o których mowa w art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE.
- 10 W ramach pytania drugiego sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się, czy pojęcia „poważnych przestępstw” i „poważnej przestępczości”, do których odnosi się orzecznictwo dotyczące art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE, stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii, czy też nadanie znaczenia tym pojęciom należy do samych państw członkowskich.
- 11 W tym względzie sąd odsyłający wskazuje przede wszystkim, że dyrektywa 2002/58/WE odnosi się w art. 15 ust. 1 jedynie do „zapobiegania, dochodzenia, wykrywania i karania przestępstw kryminalnych”, nie podając żadnych dalszych szczegółów dotyczących znaczenia pojęcia „przestępstwa”. Użyte w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości pojęcia „poważnych przestępstw” i „poważnej przestępczości” nie występują w dyrektywie 2002/58/WE.
- 12 Ponadto zdaniem sądu odsyłającego z orzecznictwa Trybunału dotyczącego udzielania dostępu do danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (a w szczególności z wyroków w sprawach *Tele2Sverige*, *Watson* i in., *Ministerio Fiscal*, C-207/16, *La Quadrature du Net* i in., C-511/18, C-512/18 i C-520/18 oraz *Prokuratuur*, C-746/18) wynika, że to do sądów krajowych należy ustalenie, czy i w jakim zakresie przepisy krajowe dotyczące, między innymi, dostępu właściwych władz krajowych do przechowywanych danych są zgodne z wymogami wynikającymi z art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58. Orzecznictwo Trybunału nie określa również kryteriów, które są uznawane za istotne, gdy w danym konkretnym przypadku należy ustalić, czy mamy do czynienia z poważnym przestępstwem lub poważną przestępczością. W związku z powyższym zdaniem sądu odsyłającego występujące w orzecznictwie Trybunału pojęcia „poważnych przestępstw” i „poważnej przestępczości” nie stanowią autonomicznych pojęć prawa Unii.
- 13 W ramach pytania trzeciego sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się, czy organom publicznym można udzielić dostępu do danych o ruchu i danych dotyczących lokalizacji (innych niż dane umożliwiające jedynie identyfikację) również w związku z mniej poważnymi przestępstwami lub mniej poważną przestępczością, gdy przyznanie dostępu do tych danych wiąże się jedynie z pomniejszym naruszeniem prawa, w szczególności prawa do ochrony życia prywatnego użytkownika.

- 14 Zdaniem sądu odsyłającego w świetle rozważań przedstawionych w przytoczonym powyżej orzecznictwie Trybunału (a w szczególności w wyrokach *Ministerio Fiscal*, C-207/16, i *Prokuratuur* C-746/18) dotyczącym zasady proporcjonalności, na powyższe pytanie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej. Zdaniem sądu odsyłającego zgodnie z dokonaną przez Trybunał wykładnią zasady proporcjonalności, dostęp organów publicznych do danych przechowywanych przez dostawcę usług łączności może być uzasadniony celem polegającym na zapobieganiu, dochodzeniu, wykrywaniu i karaniu przestępstw kryminalnych w ogólności, pod warunkiem że przyznanie takiego dostępu nie stanowi w konkretnym przypadku ingerencji lub poważnego naruszenia (w szczególności) prawa do ochrony życia prywatnego. Zasada proporcjonalności nie stoi zatem w tym przypadku na przeszkodzie przyznaniu takiego dostępu, gdy chodzi o przestępstwo w sensie ogólnym i nie ma konieczności, aby to przestępstwo było przestępstwem „poważnym” w wyżej opisanym znaczeniu.